

TE TOA TAKITINI

TE KEREEME A NGAI-TAHU.

I ROTO i te Ture Horoi i paahitia i tenei Paremata kua tu te wae wae tuatahi o te kereeme a Ngai-tahu, kua whakamaramatia ake ra i tera putanga o *Te Toa Takitini*. Kanui hoki te marama o te Mema o te Waipounamu, o H. W. Uru, ki te whakahaere i tenei take, me te awhina atu a nga Mema Maori o Aotearoa nei. Na, i runga i ta ratau kaupapa i whakatakoto ai, ka whakaotia e te Minita Maori, ko te wahi e taea i tenei tau, ko te kimi i nga tangata e tika ana kia whiwhi i nga painga i raro i te kereeme a Ngai-tahu. Na reira ka hangaia he rarangi ture pera ano i te rarangi i hangaia i tera tau mo Patutahi, mo Aorangi. Kua whakawhiwhia te Kooti Whenua Maori ki te mana uiui. a ki te whakatau ko wai ma nga tangata e tika ana kia whiwhi i nga painga i raro i taua kereeme, ki te whakatau i o ratau paanga, a ka tuku mai ai i te ota ki te Kawanatanga. Hei whakawa nui tenei, a ki te whakaaro iho tera e roa. He iwi nui a Ngai-tahu, kua roa e whakamamae ana i o ratau ngakau mo ta ratau take: kua maha nga whakahaere nga, kua maha hoki nga kohinga moni: kua oti hoki te tohatoha ki te mata o te whenua, ki nga motu e rua: a he tokomaha kua tata te ngaro atu ki roto ki te pakeha.

Kei hua mai a Ngai-tahu he wahi iti tenei no ta ratau kereeme. kua whakatinanatia nei ki te ture. Ko to ratau tumanako hoki kia ki tonu te Paremata, ae, kua whakaaetia te moni ma koutou i ripoatatia ai e te Komihana. Me whakaaro ratau ki te uaua o enei tau mo te taha ki te moni. katahi ano nei te tuara o te Kawanatanga ka rewa ake i nga taimahatanga maha o te pakanga. o te tupuhi i puta i mua tata ake nei. Mei akina ko te taha moni i tenei tau, tera pea e ngoikore te Kawanatanga ki te whakaae mai. Na reira ka whaia ko te huarahi e ngawari ana i tenei tau. E kore pea hoki te Kawanatanga e porangi ki te whakatu Kooti hei uiui, mehemea kaore ia i te whakaae kia whakaeaina te kereeme a Ngai-tahu.

TE TOA TAKITINI

Registered at the G.P.O. as a Newspaper.

Te Utu mo te Pepa 6/6 i te tau.

Me penei nga reta "*Te Toa Takitini*," Box 300, Hastings.

2

TE TOA TAKITINI.

Noema 1. 1923.

TE MIHANA WHAKAORA.

Oketopa 29 ki Noema 1.

KEl te Himene a Himiona nga kupu hei whakaatu i te nui o te whakamiharo mo nga manaakitanga a te Atua i roto i nga whakahaere e Te Mihana.

"Katahi e te Ariki, ka tukua tau pononga kia haere i runga i te rangimarie: ka pera me tau i korero ai; ka kite nei hoki oku kanohi: i tau whakaoranga. Kua whakatakotoria nei e koe: ki te aroaro o nga iwi katoa: hei whakamarama e kite ai nga tauwi: hei kororia hoki mo tau iwi, mo Iharaira."

Huihui katoa nga turoro i Nepia. 1,699

Ko te tokomaha o nga Maori i Nepia 150

I te karakia i te po o te Mane te tokomaha o tangata i uru ki te Whare-karakia (Cathedral) 2,200

Tera atu tetahi mano, nuku atu ranei, kaere i uru i te kore nohanga. He pai te reo o Te Hikihana, he marama ki te kauwhau. Kaore ana kupu uaua, kaore he kupu taumaha. Kaore ana kupu whakapiki mona ake, kaore hoki ia e pai kia puta he kupu whakamihari mona ake. "Kaore he ora mo koutou i a au," e ki ana a Te Hikihana. "Kei a Te Karaiti anake te ora mo koutou."

Nui atu te whakamihari o te tangata ki nga whakahaere o nga Mihana, ki te tapu o nga tikanga ki te ngawari o te tangata, ki te aroha o te pakeha ki te iwi Maori, me te nui hoki o nga tangata i whiwhi ki nga manaakitanga mo nga tinana mo nga wairua. Nui atu nga tangata kua whakatahuritia o ratou ngakau whaka-te-Atua.

Ko te Taite, Noema 1, te ra i whakaritea mo nga Maori. I hui mai ki roto ki nga Maori nga pakeha kaore i uru ki nga ra tuatahi o te Mihana. Hui katoa nga pakeha e 200.

Ko nga Maori i whakapangia tuatahitia i te mea no ratou tenei ra. Kia mutu katoa nga Maori katahi ano ka tahuri a Te Hikihana ki nga pakeha.

TE KAUWHAU A TE HIKIHANA.

Ki te whiwhi etahi o koutou i tenei ra ki te manaakitanga mo o koutou tinana, mo o koutou wairua ranei, kia mohio koutou ko tena manaakitanga i ahu mai i to tatou Ariki i a Ihu Karaiti. Mehemea he haere mai ta koutou me te whakaaro

kei a au te ora mo koutou, he haere pohehe mai tena. Kaore te mana whakaora i te tangata ake. Engari tera ano etahi tangata kua whiriwhiria e te Atua hei huarahi atu mo taua mana. E tika ana kia whakatapua e aua tangata taua mana ki te Atua, kia waiho ai ratou hei huarahi atu mo ana manaakitanga ki etahi.

Ka whakapa aku ringaringa ki a koutou. kei te tuku whakareere atu ahau i a au ki to tatou Ariki ki a Te Karaiti, me taku tangi atu i roto i toku ngakau kia waiho ahau hei huarahi mai mo tona mana whakaora ki a koutou.

Ko te whakapa o nga ringaringa tetahi o nga huarahi mai o nga manaakitanga a te Atua. Engari tera ano etahi. Ko te ngakau inoi tetahi. He tokomaha nga tangata i haere mai ki te Whare-karakia nei ki te inoi mo koutou mo nga mea kei te mauititia. He huarahi te inoi no nga manaakitanga a te Atua ki a koutou e ora ai koutou i o koutou mate. Me tahuri hoki koutou ki te awhina tetahi i tetahi. Kua hei whaiti mai to whakaaro ki a koe anake, e ia turoro. engari inoi atu ki te Atua mo o koutou hoa e mauitu ana. Ma te mahara me te inoi mo o koutou hoa. ka huri haere i waenganui i a tatou te wairua whakaora o to tatou Ariki. Ko te Karaiti te Kai-whakaora o te tinana me te wairua. Kaore he wahi watea hei nohanga mo te mate mehemea ka kii te tinana me te wairua i a te Karaiti. Kia mahara ki te tinana he temepara no tatou i a tatou e ora nei i tenei ao. I haere mai a Te Karaiti ki te whakaora i te tangata. Ko te tinana ka mate. ko te tangata o roto o taua tinana kaore e mate. kei te matenga o te tinana ka kake te tangata eke o roto o taua tinana ki te orange-a-wairua. Ko te hiahia o Te Karaiti kia kake tika atu tatou ki tera o tatou orange. No reira. haere mai i runga i te ngakau ripeneta. me te whaki i nga hara ki a ia. Whakina atu ki a ia nga mea katoa e whai mana ai te pirautanga ki te pupuri i a tatou. Kei te whakawaia katoatia tatou. Mehemea kaore te kaupapa mo tera whakawai i roto i o tatou ngakau, e kore te rewera e kaha ki te whakawai i a tatou. Na te kaupapa mo te kino i roto i te ngakau i taea ai tatou e te rewera. Ko te Karaiti te mana mo tatou e kore ai tatou e riro ki raro i te mana o te rewera. Ka paruparu o tatou ngakau, kaore he wahi hei taunga mo te wairua o te rangimarie. No reira ka mohio tonu ake tatou. ko te mahi tuatahi ma tatou he whaki i o tatou hara, me te inoi i runga i te ngakau ripeneta kia horoia o tatou ngakau kia ma. kia tika ai ta tatou inoi atu kia whakaorangia o tatou tinana i nga ahuatanga mate katoa.

Kaore te tangata e whakatahuritia ki te whakapono ki te kore ia e hiahia. Kua homai e te Atua te mana ki te tangata mo te whakaae, mo te whakakahore ranei. Engari kei te wa tonu e rongoiho ai te Atua i te tangi a te ngakau ripeneta. ka puare mai ki a ia nga matapihi o te rangi. ka heke iho nga manaakitanga ki a ia.

Kaore a te Karaiti whakahawea ki te tangata. I whakaorangia katoatia te hunga i haere mai ki a ia. i a ia i te ao nei.

Rite katoa tona mana me tona aroha ki te hunga i haere mai ki a ia. Kotahi tonu te mea hei arai i te manaakitanga, ko te whakapono kore. Kaore ia i ahei te mahi merekara i ona paake, i te whakapono kore o nga Hūrai. Pera ano i Hiruharama. Kei te pera ano i roto i etahi ngakau inaianei. I tenei ra huihui mai tatou i runga i te whakaaro kotahi, i runga i te whakapono ki a ia.

Ko Ihu o Nahareta, te Kai-whakaora o te tinana o te wairua, kei konei, kei waenganui i a tatou i tenei ra, kei roto i tenei Whare-karakia. Mehemea he kanohi o tatou hei kite, tera ano tatou e kite i a ia e tu a-wairua mai ana i mua i o tatou kanohi, me te Hunga Tapu, me nga Anahera Tapu, e awhina mai ana i a tatou i tenei ra. Ko te tino kaupapa o to tatou whakapono, ko te mohiotanga tenei tonu to tatou Ariki kei te ora, kei waenganui i a tatou e tu ana. No reira haere mai ki a ia, ano kei te kite a-kanohi atu koutou i a ia, korerotia atu ki a ia o koutou manuiitanga katoa, a mana koutou e awhina mai.

Ano te pai o tana kupu e ki nei "E kore koutou e whakarerea e ahan. Tenei ahau hei hoa mo koutou, a taea noatia te mutu-nga." Tenei ra ia kei konei e whakarongo ana ki te tangi a tena, a tena, e whanga ana ki te manaaki i tena i tena. Kia mau i roto i o koutou ngakau i o koutou ngutu te ingoa o Ihu. Kei a ia te whakaoranga te whakamarietanga me te rongomau. Ko te tangata e tino mohio ana ki a Ihu Karaiti, kua rite ona hiahia katoa.

I muri i tenei karakiatanga, kia mau tonu koutou ki te inoi ki te whakapono. Ko te purapura whakaora ka tiria ki o koutou tinana ki o koutou wairua i tenei ra. Ka timata atu i tenei ra te whakaoranga mo koutou. No reira kua hei pouri ki te kore etahi e tere tonu te ora. Ko te nuinga ka ata piki haere te ora, ka pena me te purapura e ata tipu ake ana. Ka timata te mahi a te Atua i roto i a koutou i tenei ra. Mehemea he hiahia to koutou kia tipu tonu tena purapura, ma koutou e whakamakuku ki te ngakau ripeneta, ki te ngakau whakapono, me te mau o te inoi.

Ki te haere te 50 tangata ki te tango i te Hapa o te Ariki, rereke te manaakitanga e riro mai i tena i tena, kei te rahi tonu o te whakapono o tena o tena. No reira kua hei awangawanga mehemea ka mahara iho koe ki te iti o to whakapono, engari tukuna katoatia atu to ngakau ki te Atua. Kia mahara ki te pakupaku rawa o nga taro me nga ika hei whangai i nga mano. Otira no te tapaetanga atu i aua mea pakupaku ra ki nga ringa o Te Karaiti, ranea ana nga mano tangata. Peratia to koutou whakapono iti. Tapaea atu ki a ia, a mana e whakara-nea.

Ko matou ko nga Kai-kauwhau o te mihana he tangata haere. Engari ko te Kai-whakaora, ka noho tonu ki a koutou, ma te Karaiti hoki koutou e ora ai.

Kia mau ki te whakapono. Kia mau ki te inoi. Kei te hoki mai to tatou Kai-whakaora. No reira kia takatu. E uru hei hoia mo te pakanga a-wairua, ki nga mana o te ao pouri. Tahuri atu ki te Atua. Kia whai mahi i roto i te karangatanga a te Ariki, kia rite ai te inoi, a to tatou Ariki: "Kia tae mai tou rangatiratanga, kia meatia tau i pai ai ki runga i te whenua kia rite ano ki to te rangi."

TE MIHANA WHAKAORA.

Ko nga taone enei me te ra e tu ai te Mihana a Te Hikihana:—

PONEKE: Noema 6, 7, 8.

NELSON: Noema 13, 14, 15.

GREYMOUTH: Noema 20, 21.

CHRISTCHURCH: Noema 27, 28, 29.

DUNEDIN: Tihema 4, 5, 6.

TIMARU: Tihema 11, 12.

ROTORUA: Tihema 18, 19.

Ka tae atu a Atirikona Himikini, a Peneti, me A. Turner-Williams ki Rotorua i te 11 o nga ra o Tihema ki te awhina i nga whakahaere mo te Mihana. Ko Peneti te Kai-whakamaori o Te Hikihana i Nepia, a kua tonoa mai ano e ia a Peneti hei Kai-whakamaori mona ki Rotorua.

HE WHAKAATURANGA.

KO te ra i karangatia i Te Wainui, Whakatane, kia tu ki Kaiwaka i Waiapu kua whakakorea e nga rangatira o Ngatiporou. Me titiro mai koe e ia iwi, e ia iwi, o nga wahi katoa o te Motu i raro i te Hahi Ringatu, ka noho atu i tou wahi i tou wahi. Kaua e pikitia mai tenei whakaaturanga, notemea ki te takahia mai, ka kiia e au he takahi i te Hahi Mihinare o te Hahi Maori o Waiapu, he takahi mana tangata. he takahi i ona mana whakahaere o Ngatiporou o mua iho. Nokonei kaua he taatohē, he aha. Kia ora.

Na PARATENE NGATA,

Me nga rangatira o Ngatiporou o Waiapu.

BOARD OF MAORI ETHNOLOGICAL RESEARCH.

TENEI Poari na te Kawanatanga i whakarite hei rapu i nga korero tawhito, i nga waiata i nga moteatea a te iwi Maori tae noa ki nga iwi o nga mouhere. Ko te Raumoa te Hekeretari, ko Tiati Jones te Tiamana, ko nga mema o te Komiti ko A. T. Ngata, ko Takuta Pomare, Takuta Rangihiroa, Atirikona Hapata Wiremu, me Te Peehi (Eldon Best).

Kua tae mai te whakaatu a taua Komiti, kua whakaaetia e ratou kia honoa mai hei apiti ki *Te Toa Takitini* kia wha nga wharangi. Ko enei wharangi hei perehi i a ratou take e hiahia

ai. Ko nga tangata e mohio ana ki nga waiata ki nga kōrero tawhito, me tuku aua waiata ki tetahi mema o taua Komiti, ki *Te Toa Takitini* ranei. Ka mau tonu te 16 wharangi o *Te Toa Takitini*, a ma nga wharangi e wha a te Poari ka eke ai nga wharangi o ta tatou pepa ki te 20 i te marama.

Rev. A. O. Wiremu.

TENEI kua moe i te moengaroa tenei o nga matua o te iwi Maori. Kaore i roa te paanga mai o tona mate, ka moe nei. I mate atu ia ki Whanganui. I tino mau pai i a Te Wiremu te reo Maori. Kaore hoki ia i whakarere i tona iwi Maori a mate noa.

He tamaiti ia na Mita Eruera Wiremu, Kai-whakawa o te Kōsti Whenua Maori i mua, he mokopuna na Henare Wiremu, ara Te Wiremu Karuwha, i u mai nei ki Nu Tireni i te tau 1823.

No te tau 1880 ka whakapangia hei Minita. I te tau 1882 ka noho hei Kai-whakaako mo Te Raukahikatea kura Minita. No te tau 1885 ka haere ki Putiki, Whanganui. Mai i tera tau tae noa mai ki naianei, kaore ia i wehe atu i tana iwi i a Whanganui.

Ko tetahi o ana tamariki ara ko W. G. Wiremu, B.A., kei tona tuunga i roto i te Hahi, i roto hoki i a Whanganui. Ko tetahi, ara ko Ulrick, he takuta kei Whanganui ano. Ko tetahi kei te mahi paamu i te takiwa ki Pamutana. Kotahi te tamahine. Kei te mihi atu *Te Toa Takitini* ki te whanau ka mahue pani nei. Ma te Atua koutou, me nga iwi o Whanganui, e whakamarama i roto i tenei kapua pouri kua uhia nei ki a koutou i tenei ra.

Haere e koro, ki tou okiokinga. Haere ki te Ariki atawhai.

1. TE TURE, TONA HANGANGA, ONA WHAKAHAERENGA.

Na A. T. Ngata, M.A., M.P.

E FINO marama ai te iwi Maori ki enei take, me timata mai nga whakamarama i te kaupapa o nga Ropu whaimana ki te hanga i nga ture.

I roto i nga iwi katoa o te ao, mai onamata, tera tetahi ropu, tetahi tangata, tetahi huihuinga tangata ranei, e mana ana ki te whakatakoto i tetahi tikanga, hei whakarite i te noho a te iwi, hei whakatau i nga raruraru, hei whiu i nga he. Ko te tohu tenei o te mana o te tikanga, ko te whiwhi o te ropu, o te tangata whakatakoto tikanga ranei i te mana whiu ina takahia taua tikanga. Ki etahi iwi ki te Kiingi te mana, ki etahi ko te Hahi, ki etahi ko te huihuinga rangatira, ki etahi ko te huihuinga o nga mangai o te iwi. Kei raro i a ratou, e rongorongo ana ki a ratou whakatau, ko nga ropu ringa kaha, hoia, pirihihi, mana,

era atu ropu ranei e kaha ana ki te whakatutuki i te mana o te ture. Ki te Māori, ko te rangatira te mana whakatakoto tikanga. I rongō tona iwi ki tona reo, a ina takahia tana kupu ka whakatoro tona ringa kaha ki te patu, ki te muru, ki te raupatu, ki te whakahaere i era atu tikanga e kitea ai te mana o tana kupu.

Na ka marama tatau, ko tenei mea ko te ture, he tikanga na tetahi tangata whaimana, na tetahi ropu whaimana ranei i whakatakoto, hei mea whaimana ki waenganui i te iwi. Ahakoa i te ture tangata, ahakoa i te ture Atua, kaore e mohiotia te ture he ture, ki te kore he whiū ina takahia te tikanga, e kiia ra he ture: mo te takahi i te ture tangata, ko te herehere, ko te ripeka, ko te taonga riro; mo te takahi i te ture Atua ko te whakamamae wairua, ko te ahi kapura o te reinga, ko te teteatanga o nga niho.

Na te aha ia na i ngaro ai te mana o nga rangatira Maori? Na te kore tuara mo a ratau kupu i roto i enei ra. Kua ngaro te ringa kaha i a ratau, hei whakaariari mai i muri o te kupu, e wehi ai te tangata. Kua hipokina e te ture pakeha te kakahu ki runga i te iti, i te rahi, hei tauarai mo te arita a te rangatira. E toe ana ko te whakaaro ki nga toto mai o te po, ki nga kauwhau mua, ka kume i roto ko te aroha.

Ko te mea hoki e kiia nei i tenei ra he ture no NuiTireni, ko te tikanga i hangaia mai e nga ropu e waimana ana i tera wa. Koia tenei kaupapa i tuhituhi ai, hei whakaatu:—

A.—Ko wai aua Ropu Whaimana?

B.—Pehea ai ta ratau hanga i te ture?

C.—Ko wai ki te whakahaere i te ture?

D.—Na te aha te ture i whaimana ai?

A.—NGA ROPU WHAIMANA KI TE HANGA TURE.

Ko te kaupapa mai o te ture, e hipoki nei i runga i enei motu, no tawahi no Ingarangi. Tera kua whakamaramatia ake e au i te tatai korero mo te Tiriti o Waitangi. I takea mai i reira te kupu nei, te Kawanatanga, me tona pepeha ano, ara: “He kawanatanga no te Iwi Nui, na te Iwi Nui, mo te Iwi Nui.” No te whitinga mai ia ki konei, ka whakamahorahoratia tona tipu, he whenua hou, he iwi kohungahunga, i motumotuhia nga taura herehere a nga tikanga o nehera.

Koia ra tenei te ropu tino whaimana kei enei motu ko te Iwi Nui, ko tona ingoa pakeha ia ko te State. Na, he upoko rau no te hanga nei no te Iwi Nui, he huhua no ona reo, he maha no nga tinana tangata takitahi i whakaemia ki raro i taua ingoa, ka kimihia e te matauranga o nga reanga tangata maha o te pakeha tetahi tinana whaiti mo te mea, e kiia nei ko te Iwi Nui.

I tipu ra he pakanga, i heke he toto i ena kimibanga. I tautohetohe nga Kingi, nga ariki, nga rangatira te Iwi Nui. Ka mea te Kingi, ko ia anake te mana, i tuku mai i te rangi.

Ko te whakautu o tena ko tona kaki i poroa. Ka mea nga rangatira ko te Kingi, a ko ratau anake te hunga whaimana, hei aha nga ware. Ko te whakautu o tena, tu ana te iwi nui me tana ope hoia i roto i te Whare Runanga o nga rangatira, a ka peia atu aua rangatira. Heke iho nei ki enei ra tata ake nei, e tautohe tonu ana te pakeha, ko wai o ratau e ahei ki te pooti i nga mangai mo te iwi, e kiia ana he mema no te Paremata, Ka kiia i mua ra ko nga tangata whai rawa anake, e whiwhi ki taua mana pooti. E hia nga whakatipuranga i pakangatia ai tena take e te hunga e ki ana, kia tohaina te mana pooti ki nga tangata katoa, tane, wahine, kua eke nei nga tau ki te rua tekau-ma-tahi, ahakoa whai rawa, ahakoa rawa kore. No nanahi tonu nei i tau ai tena tikanga: ko te wahine ano te hunga whakamutunga i whakawhiwhia ki te mana pooti, a ko te wahine ano te hunga whakamutunga i kiia kia ahei te tu hei mema mo te Paremata.

Na, ko te whakatoputanga o nga tikanga, o nga whakaatu mo nga patai nunui e wha kua whakahuatia i runga ake ra, e kiia ana ko te Ture Nui o Nui Tireni (the Constitution Act). Na tera i mea:—

- (i.) Ko te Kawana hei tinana mo te Kingi ki enei motu.
- (ii.) Ko te Ropu o nga Minita o te Kawanatanga, hei Kaunihera tohutohu i te Kawana.
- (iii.) Ma te Paremata e tohu ko wai aua Minita, ara, me kowhiri i roto i nga mema o te taha e tokomaha ana i roto i te Paremata.
- (iv.) Ma te Kawana (ara ma aua Minita) e tohu nga mema mo te Whare o Runga, e kiia nei ko te Whare Ariki.
- (v.) Ma te iwi nui e pooti nga mema mo te Whare o Raro, e kiia nei ko te Whare o nga Mangai o te Iwi Nui.

Na, ka whakawhiwhia e taua Ture Nui ia wehenga, ia wehenga o enei Ropu Whaimana ki nga tikanga hei whakahaerenga ma ratau, i a ratau e noho huihui ana. Otira ko te tangata whai mana o katoa ko te tangata i raro rawa nei, ko te tane, ko te wahine ranei kua eke nei ona tau ki te rua tekau-ma-tahi, ko ia nei hei ki, ko tenei na, ko tera ra hei mema.

Ma te tokomaha o nga mema i pootitia ra e tohu ko tenei o ratau hei upoko, ka kiia ko te Pirimia tera. Ma te Pirimia e karanga he hoa mona o tona taha, hei Minita a ka kiia ratau ko te Kawanatanga. A ma taua Kawanatanga e hoatu nga kupu, nga tikanga ranei ki te Kawana, a ka whakaputaina mai e te Kawana aua kupu, aua tikanga ranei i runga i te ingoa o te Kingi.

Na, kaore he mana o tetahi wehenga kotahi o enei ropu ki te hanga ture ko ia anake; kaore he mana o te Kawana, ko ia anake; kaore he mana o ana Minita, ko ratau anake; kaore he mana o nga mema o te Paremata, ko ratau anake. Engari me hui ratau katoa ki te wahi kotahi, i te wa kotahi, ka noho runanga, a ka hanga i a ratau tikanga, ka whakariterite

tetahi ki tetahi, a ko te wahi i tuhonohono ai o ratau whakaaro, a ka tuhia ki te tuhituhinga i whakaaetia ai e ratau tahi, ka kiia he ture whaimana.

B.—TE HANGANGA I TE TURE.

Ka tae tenei ki te patai tuarua, pehea ai te hanga a nga ropu nei i te ture? Ko te whakautu tera e ahua roa, me whakamarama hoki i konei nga mahi a te Paremata.

Ko te Paremata te huihuinga o nga ropu hanga i te ture. No te reo Wiwi tera kupu te "Paremata," ko tona whakamaoritanga "he korero huihui." Na, ko nga ropu e hui nei ki te wahi kotahi, ko te Kingi (ko tona tinana nei ko te Kawana), ko te Whare o Runga (ara ko te Kaunihera), ko te Whare o Raro (ara ko nga mangai i pootitia e te Iwi Nui). Ko nga Minita o te Kawanatanga, he mema tonu era no te Whare o Runga, no te Whare o Raro; a e kore e ahei tetahi tangata ki te tu hei Minita, mehemea ia ehara i te mema no tetahi o aua Whare. Ko ratau nga kaiwhakahaere a te Kingi, a te Iwi Nui hoki; ko ratau te hunga whakakaupapa i nga tikanga hei whiriwhiri ma te Paremata.

Ko te kaupapa i hangaia e ratau ka tukua atu ki te Kawana, mana e kokiri mai ki te Whare, ka kiia tera he "Pire." Ara, ko tona tikanga he kai mata, ma nga Whare e rua e tao, a ka maoa, ka kiia he ture; a ka mata tonu, ka rukea ake, ka kiia he pire i whakakorea. Ko etahi pire i kokiritia ki te Whare o Raro i te tuatahi, ma nga mema o tera Whare e whiriwhiri, e whakatikatika, e whakaac, e whakakore ranei. A, ina whakaaetia e te Whare o Raro, ka tukuna atu ki te Whare o Runga. Ki te kitea e nga mema o tera Whare nga wahi e hapa ana, ka whakatikatikaina e ratau. Otira ko a ratau whakatikatika ka whakahokia iho ano ki te Whare o Raro, ma tenei e whakaac atu. Ina taupatupatu nga Whare e rua, ka whakaturia he Komiti o tetahi Whare, o tetahi Whare, ka noho huihui aua Komiti, ka runanga tahi. Ko ta ratau e whakaoti ai ka tukuna ki tetahi Whare, ki tetahi Whare kia whakaaetia.

He mea ano ka tukuna te pire ki te Whare o Runga timata mai ai. Tera pea he pire na te Minita o te Kawanatanga kei tera Whare e noho iho ana. Ka oti mai i tera Whare ka heke iho ki te Whare o Raro. Ka pera ano nga tikanga i waenganui i nga Whare e rua. Kotahi te momo pire kaore e taea te timata mai i te Whare o Runga, ko nga pire mo nga moni, mo nga taake mo nga moni e namaia ana e te Kawanatanga mo nga tikanga nunui. Me timata anake ena tu pire i te Whare o Raro, notemea kei reira anake nga mema i ata pootitia e te Iwi Nui hei mangai mo ratau; a ko te Iwi Nui te taunga iho o nga taake, o nga takoha. Ko a ratau rawa, ko o ratau whenua nga puna o nga moni e namaia ana e te Kawanatanga. Na reira i herea ai ma ratau anake e whakatakoto he tikanga mo te taha ki nga moni, kaua ma te Whare o Runga, na te Karauna nei ona mema i kowhiri, ehara i te Iwi Nui i whakatu i runga i te huarahi pooti. Kaore te Whare o Runga e ahei ki te whakatikatika i

aua tu pire, engari ka taea e ratau te whakakore rawa atu. Otira kaore te Whare o Runga e toa ki te whakakore i nga pire moni a te Whare o Raro, he wehi kei riri tera Whare, kei reira nei e noho ana te nuinga o nga Minita o te Kawanatanga, ka tonoa e te Kawanatanga ki te Kawana kia whakakiia te Whare o Runga ki nga tangata e whakaae ana ki aua pire moni.

Ina puta tetahi pire i nga Whare e rua, ma te Kingi (ara ma tona manga ma te Kawana) e haina katahi ka kiia kua oti hei ture a ka panuitia i roto i nga Whare e rua te kupu whakaae a te Kawana, tona hainatanga hoki. Koia e mau ra te tohu o te Kingi i te whakaupoko o ia ture, o ia ture i roto i nga pukapuka ture. Ka kitea iho e nga Kooti o nga motu nei taua tohu, ka mohiotia he ture i ata hangaia e te Paremata.

C.—WHAKAHAERENGA O NGA TURE.

I mutu tonu ta te Paremata mahi i te wa i noho huihui ai tona Runanga ka hanga i ana tikanga hei ture, ka oti, ka hiki. Na, ki te waiho te ture kia takoto noa ana, he tupapaku ia. Kia whakaohohotia, na ka ea ake, ka whai ringaringa, ka whai waewae, ka whai reo, ka korero ki te Iwi nui tonu. Na te Kawanatanga tena mahi te whakahaere i nga ture i hangaia e te Paremata te whakatutuki i ona tikanga. Ma te Kawanatanga e whakatinana nga whakaaro o te Paremata i tuhia ai ki roto ki te ture.

E rua nga ahua kupu o tenei hanga o te ture. Ko tetahi e ki ana, me mea te mea; na kaore e taea tena reo ona te whakapa, kei hara te Kawanatanga, notemea e whakahau ana tera reo kia mahia tetahi mahi, kia utua ranei tetahi moni. Ko tetahi e ki ana, "Ka ahei te Kawana, tetahi Minita ranei, tetahi ropu ranei ki te mea i tetahi mea." Ehara tenei i te reo whakahau, engari he reo tuku mana; ma te tangata, ma te ropu ranei i tau atu ai taua mana, e mea kia whakatutuki ia i taua mana, kaore ranei. Kei te reo tuarua nei te nuinga o tenei hanga o te ture, kei te tuku i te mana mo ia tikanga, mo ia tikanga ki te Kawana, ki ana Minita ranei, ki etahi ropu ranei penei i nga Kaute Kaunihera, i nga Poari, i era atu ropu; kia mahi rawa ake ai ratau i a ratau tikanga, e mahi ana i raro i te mana o te ture.

Kaore hoki e taea e te Kawana, e ana Minita ranei, e tetahi atu tangata, ropu ranei te mahi i etahi mahi i waho atu o te ture. Koia i hono tonu ai te tu o te Paremata, i whakatikatika tonu ai ia i ana ture i ia tau, i ia tau. He tangata nei ano hoki nana i hanga, e titiro whakamua ana i a te tangata titiro, e mahara ana kua kitea e ia nga mea katoa tera tupono mai. Kei te whakahaerenga ia ka tupono mai etahi atu take, etahi atu raruraru kaore nei i kitea e te whakaaro. Na, ka tatari ma tetahi Paremata e whakatikatika te wahi i hapa. Kei tena tau hoki, kei tena tau ano tona ahua, tona ahua.

Ina hoki ra, no roto i nga tau o te whawhai ka tirohia e nga

tangata matau i roto i te Paremata, he mea pai kia tiakina nga moni mokete, kei karangatia mai e te tangata nana nga moni kia utua, ka kore e taea, ka waiho hei aitua, e ngoikore ai nga tikanga awhina i te pakanga. No te mutunga o te pakanga ka puta te tupuhi, i pa ai he mate ki nga mahi paamu o nga motu e rua nei. Ka ki te Paremata, kaati me here tonu nga mokete nei mo tetahi tau. Na, kua rua, kua toru nga whakatikatika i tena ture, atae mai ki tenei tau, ka nukuhia atu te here ki te ra whakamutunga o te tau 1924. Ko te tangata hoki kei te whakatakoto i ana whakaaro, ko te Atua ia te rangatira o te wa.

Ko te Kawanatanga, ara ko te ropu o nga Minita te matenga o nga kai-whakahaere o te ture. Kei hua atu tataurua, ko nga Minita tonu kei te mahi i tenei mahi, i tera mahi. Kaore, ko nga tangata o nga tari maha a te Kawanatanga i raro i nga Minita. Inahoki ra te Minita mo te taha Maori. i whakawhiwhia ki a ia nga mana maha noa atu i raro i nga ture mo te iwi Maori. Ko te Tari mo nga Mea Maori tana kai-mahi. tona kai-tohutuhu. Ko te kupu nui ia, ko te kupu whakamutunga kei a ia. Ko nga take marama, ko nga take ririki i oti noa ake i nga tangata i raro iho i a ia. Kia pokaikaha nga tikanga kia tupono ranei he mea hou, ka whakarewaina ake e te Tari ki te taumata kei reira te Minita e noho ana, mana e whakaoti.

Waihoki era atu Minita me a rataurua na Tari. e pena katoa ana. Ko te Minita kei runga i te taumata, ko nga hekeretari, ko nga karaka, ko nga tohunga, ko nga kai-tiroiro kei raro iho nei, e mahi ana i te mahi i whakaritea ma tena. ma tena o rataurua.

Koia hoki i ahua puhori ai te haere o nga tikanga i etahi wa. he teitei rawa no te taumata. i ncho iho ai te Minita, ka roa nga take e piki haere ake ana ki a ia. e heke iho ana ki te tangata o raro iho, ki te tohunga ranei o tua ake. He pononga utu era, kaore e hiahia ana kia nui rawa to rataurua porearea. Na reira ka whakatupuhitia te take kia mate noa atu i te kopikopikotanga i tetahi ruuma ki tetahi o nga tari huhua a te Kawanatanga. Kei kona te wahi ma te Mema Paremata, he arahi i te take ra. he whakaanga mai i nga kanohi o te Minita kia kite i taua take, kei ngaro noa ki roto i te kahui o nga take maha e tawhai atu ana ki te Minita.

NGA KAI-WHAKAMARAMA O TE TURE.

Ko te ture i hangaia e te Paremata, i tuhia ki te reo pakeha (Ingarihi). He wa ano ka tapepa te reo. i te pohehe o te whakakaupapatanga a nga tohunga. Na, ka waiho tena hei mea taupatupatu. Tena ano ona tohunga i whakaritea ai hei whakamarama, ara hei whakamaori i nga kupu o te ture. Ka titiro rataurua ki nga kupu o te ture ra, a ka ki rataurua, "He penei te whakaaro i roto i te hinengaro o te Paremata, i a rataurua i hanga ai i te ture nei." Ko te Hupirimi Kooti te tino kai-whakamarama o nga ture e hangaia ana e te Paremata. Kaore tera Kooti e taea e nga Minita te whai kupu atu. He ropu

motuhake rawa tera, he ropu tapu, he ropu wehi. E kore e taea te whakamutu noa e te Kawanatanga tetahi o nga Tiati o te Hupirimi Kooti, ma te pooti ra ano a nga Whare e rua o te Paremata. Ko te moni oranga mo nga Tiati o te Hupirimi Kooti i whakaritea i raro i tetahi ture motuhake, he ture pumau, kaore e riro ana ma te Paremata e pooti, kei waiho tera hei huarahi whawha atu ma te Kawanatanga ki aua Tiati. Koia i nui ai te wehi, te mana hoki o te Hupirimi Kooti, i tu pou pou ai ia i runga i te iwi, i pupuri tika ai te ture i waenganui i te rangatira, i te ware, i te tangata nui, i te tangata iti, i te Kawanatanga, i te tangata noa. Otira i te mea he tangata nei ano nga Tiati o te Hupirimi Kooti, tera ano he wa e tautohetia ana ana whakatau e nga roia matau. Na, ka tawhai atu ratau ki tawahi ki te Kaunihera a te Kingi (Privy Council) koia nei te upoko o nga Kooti katoa o te Emepaea. Ma tera e whakatika, e whakahe mai ranei te whakatau a te Hupirimi Kooti. Na, ka waiho ko tena whakatau hei tino whakanarama rawa, hei tino whakamaori rawa i te ture.

2.—NGA MONI WHAKAHAERE I NGA MAHI O TE TOMINIONA.

KUA whakamaramatia i raro i tera whakaupoko mo te ture, ko te Kawanatanga te kai-whakahaere, te kai-whakatutuki o nga ture e hangaia ana e te Paremata. Ki te tirohia nga pukapuka ture, e hangaia ana e te Paremata i ia tau, i ia tau, ka kitea ko te nuinga o nga ture e pa ana ki nga moni hei whakahaere i nga mahi o te Tominiona; e whakatakoto ana i nga huarahi e hua mai ai he moni, e whakatu ana i nga tikanga hei whakapaunga mo aua moni. Ko nga totohe nunui hoki i roto i te Paremata, ko te rohe i waenganui i tetahi ropu, i tetahi ropu o nga Mema o te Paremata, kai aua tikanga e pa ana ki nga moni.

Ko nga wahanga nunui enei o nga take i whakapaua ai e te Kawanatanga nga moni:—

1. Hei utu i te Kawana, hei tiaki hoki i nga tikanga mo te Kawana, mo nga whare noho o te Kawana.
2. Hei utu i nga Tiati o te Hupirimi Kooti, i o ratau haere erenga hoki.
3. Hei utu i nga Mema o te Paremata, i nga apiha o nga Whare e rua o te Paremata, i o ratau na raruraru katoa.
4. Hei utu i nga itarete o nga moni e namaia ana e te Kawanatanga i enei motu, i tawahi ranei.
5. Hei utu i nga moni penihana kaumatua, penihana pouaru, penihana whawhai ranei.
6. Hei utu i nga Apiha o nga Tari Maha a te Kawanatanga, i o ratau haere erenga, i a ratau pukapuka, i o ratau where noho, i o ratau penihana.
7. Hei whakahaere i nga mahi nunui o te Tominiona, hei hanga rerewe, hei hanga i nga rerē, i nga piriti, i nga waea.

i nga poutapeta, i nga whare kura, i nga tari. i te hiko me ona tikanga katoa, i nga raiti whakamarama o te takutai moana: hei whakaea ra i nga tini porearea a te iwi nui, e tono nei ki te Kawanatanga i te ra, i te wiki, i te tau, kia homai he moni mo tenei mahi, mo tera mahi.

8. Hei whakaaro hoki ki nga tikanga tiaki i tenei wahi o te Emepaea, kei eketia mai e te rau o te patu a era atu iwi. Koia i pootitia ai e te Paremata te moni £100,000 i tenei tau hei whakaaro atu ma Nui Tireni ki te putahi mo nga manua, ka hangaia nei e te Kawanatanga o Ingarangi ki Hingapoa.

Na, he moni nui whakaharahara e pau ana i te tau kotahi i enei take, a e kore rawa e taea te whakahapa tetahi. Ina nga moni nunui mo tenei tau:—

	£
Nga Rerewe	6,050,221
Te Tari Poutapeta, Waea	2,237,731
Nga Kura	2,640,738
Te Tari o te Ora	269,967
Nga Whare Porangi	295,606
Nga Manua	339,397
Nga Hoia	376,354
Nga Pirihimana	402,406

Tera atu etahi o nga Tari a te Kawanatanga, ko tona kaute topu e toru-tekau-ma-iwa.

Ko nga moni i pootitia e te Paremata hei whakahaere i nga Tari Kawanatanga i tenei tau, tae atu ki te 31 o nga ra o Maehe, 1924, £15,431,206. Kei waho atu i tena nga itarete o te nama nui o te Tominiona, nuku atu i te waru miriona pauna. Kei waho atu ano te moni i pootitia mo nga rori. mahi rerewe hou, hanga poutapeta, whare kura, mahi hiko me era atu take pera. Ko te moni i pootitia e te Paremata mo ena mahi e £6,021,313. Otira ko te nuinga o tena moni he mea nama mai na te Kawanatanga i tawahi.

Na, ko te mahi nui a nga Minita tae mai hoki ki te Paremata, he whiriwhiri i roto i nga take maha e hiahiatia ana e te iwi kia mahia, ko ehea e mahi i te tuatahi. Ka waiho ena mea hei tautohe ma nga mema o ia rohe, o ia rohe e mina mai nei kia whakapaua etahi moni a te Iwi Nui ki tona takiwa.

Kei te ngaro te iwi Maori ki roto ki enei take maha a te Kawanatanga. E tono nei hoki tataua kia hangaia he whare kura mo a tataua tamariki; e haere nei tataua i runga i nga rerewe; e tukutuku nei tataua i a tataua reta, i a tataua waea; e tiakina nei tataua e nga pirihimana, e nga manua, e nga hoia; e hanga tikanga nei te Tari o te Ora mo tataua; e ahu nei tataua ki te Kawanatanga mo ia take, mo ia take a tataua. Kaore ra ena mahi e taea ki te kore he moni e whanau mai i ia tau,

Kaore e hapa te ora o te rewharewha me te maremare i te
WOODS' GREAT PEPPERMINT CURE— 1/9, 2/9 patara.

i ia tau. Ko nga mea o tatau kei te mahi ahuwhehua kei te marama; ko tana mahi nui, he whiriwhiri i runga i te kaha o nga moni e whakaarohia ana e hua mai o te paamu i tena tau, ko ehea o nga take e hihiatia ana e taea te whakatutuki. He pera hoki te Kawanatanga, he rite ki te tangata mahi paamu, engari ko tana paamu ko Nui Tireni katoa.

Ko tetahi taha tena o te kauwhau mo te moni, ko nga huarahi hei whakapaunga. Ko tetahi taha tatau e whakataki i naiane, ko nga huarahi, e hua mai ai he moni hei whakatutuki i enei take.

(Mo te pepa o Tihema ka perehi ai te wahanga: 2 (b) "Nga Huarahi i Whai Moni ai te Kawanatanga." Kaore he ruuma i tenei pepa.—*Etia.*)

TE ROHE POTAE O TE UREWERA.

I TE whakahaerenga o nga Komihana i nga mahi whakatapu paanga o te rohe o Tuhoe, ka tae ki nga whenua o te tuahenua o te takiwa ki Ruatahuna, ka kitea te taimaha o te ture mo te taha ki nga moni ruuri. I te hanganga ai hoki i te ture o te tau 1921, ko te tumanako kia puta he taitara tika tonu i raro i te Ture Whakawhiti mo ia tekiana Maori, ruuri rawa ena rohe, kia takoto pai ai mo nga huarahi mokete moni. Na, ka whakaritea i reira ma te whenua e whakaea te moni ruuri, a me ahei nga Komihana ki te tapahi i tetahi wahi o te whenua i runga i te wariu hei utu mo te ruuri. Ko etahi o nga wahanga o Ruatahuna poraka e wha ano hereni i te eka te wariu. na, ina tangohia te wahi e rite ana mo te ruuri ka iti rawa e toe ki nga tangata no ratau te whenua. Heoi, i roto i te Ture Horoi o tenei tau kua whakamanaia nga Komihana ki te whakaputa taitara i runga i tetahi mapi whakaahua, ma te Tumuaki kai-ruuri e whakaae hei mapi e tika ai kia puta te taitara. Ko te ahua ko te wahi o te whenua e pa tata ana ki te ahua nga rohe, kaore rawa e tapahia ki runga ki te whenua. Kei te haere mai te ra, ina tae nga mahi whakanohonoho ki era tu whenua e tika ai kia whakatutukitia nga ruuri.

I runga i te tono a nga hapu o Tuhoe kua whakamanaia etahi rahui ngahere mo ratau, he mea tapahi mai i roto i nga wahi kei te Kawanatanga, ma nga Komihana e waitohu aua wahi, e hanga hoki he rarangi ingoa o nga kai-tiaki mo aua wahi. Ko te whakataruna mo nga rahui nei, he rahui ngahere mo nga rakau te take. Ko tona hangaitanga ia, kia whaimana ai a Tuhoe ki te taka i roto i a ratau ngahere i hokohoko ai ki te Kawanatanga, ki te patu i nga manu o roto. Engari hei a tatau nei tena, kana e panuitia ki nga tiriti o Poneke.

Mo te Puru me kai i te WOODS' GREAT PEPPERMINT CURE—1/9, 2/9 patara.

NGA MOANA O TE ARAWA.

KO tetahi o nga rarangi o te Ture Horoi o te tau nei i pa ki te whakaotinga o te Kereeme a te Arawa mo ona Moana.

Ko te whakaaringa hoki i tera tau kia pootitia e te Paremata te moni e £6000 i ia tau, i ia tau. Kei tenei hanganga ture ka riro tonu na te rarangi ture i wehe tera moni, hei moni pumau i ia tau, i ia tau: e kore e riro ma te Paremata e pooti. Katahi ka tino pai rawa. ka kore e porearea i tena tau, i tena tau, ki te tatari ki te pootitanga a te Paremata i nga moni mo nga take a te Kawanatanga.

Ko tetahi rarangi i hangaia mo Te Rotokakahi, ko te moana hoki tenei i puritia e Tuhourangi i waho i nga whakaritenga ki te Kawanatanga, i kiia kia motuhake he ture mo tera. Na, kua whakaritea e te ture tetahi Poari mo tenei moana, kia kaua e hoki iho i te tokoono nga mema, a kia tokorima o Tuhourangi raua ko Ngati-tumatawera. Ma taua Poari e whakahaere nga tikanga o taua moana me nga moutere i roto i te moana.

Ko tetahi o nga tikanga o te kirimina i hainatia i te tau 1921 i waenga nui i a Te Pere (mo te taha ki te Karauna) me Te Aare, ratou ko Ngata ko Rewini (mo te taha kia Te Arawa), kia utua e te Kawanatanga ki a Te Arawa te moni e £2000, mo nga raruraru o te whakahaerenga i te kereeme o nga moana: kia wha tau e utu haere ana i taua moni, e £500 i te tau. Otira i runga i te tono mai a etahi o nga Mema o te Poari o Te Arawa, whakaaetia ana kia utua i tenei tau ki te Poari o Te Arawa te moni £1000. Ka puritia i roto i tenei moni te moni £100 i whakaputaina e te Minita Maori ki a Tawa (Kapene Mea).

E tata ana te kahititia o nga Mema o te Poari, o nga rekurei-hana hoki i raro i te ture i paahitia i tera tau. I roa ai te kahiti i nga Mema o te Poari, na te mea i unu etahi i o ratau tuunga, a kaore ano i ata tatu nga kai-riiwhi.

MO MOTATAU.

KO tetahi o nga tikanga nunui i oti i tenei tau i roto i te Ture Horoi ko te rarangi 16 mo Motatau Nama 2. he whenua kei te tai Tokerau. Kei nga mate o tenei whenua ka tu a Tau Henare, ka whakaari i a ia hei mema i te tau 1914. I roto i ona tau katoa e tu nei hei Mema mo te Paremata, kei te akiaki haere tonu ia i tenei take, kia whakaotia e te Kawanatanga. No te tau ka taha nei, ka tukua e te Minita Maori te Tumuaiki o te Kooti Whenua Maori, ki te uiui i taua take. Ko te mate hoki o te whenua nei, kei nga whakahaere kuare a te Poari Whenua Maori o te rohe o Tokerau. I whakapaua nuitia he moni hei hanga rori ki runga ki taua whenua, ma te whenua ano e whakaea. Ko nga moni na te Kawanatanga i tuku mokete ki te Poari. Ko te tikanga kia ea i nga rakau o runga i taua whenua tenei taimahatanga, otira i te pohehe o nga whakahaere a te Poari, ka riro nga rakau, ka riro hoki nga rihi o te whenua i nga utu ririki rawa, na kaore i ea te moni a te Ka-

wanatanga, ka waiho tonu hei patu i te whenua.

I runga i te ripoata a te Tumuaki o te tau ka taha nei ka whakaae te Kawanatanga kia hangaia tetahi ture, koia tenei:—

1. Ko tetahi wahi o te taimaha ara, e £4500, i whiua ma te Tari o nga Mahi Nunui (Public Works) e whakaea: kia kiia ai hoki, i mahi rori ano tera tari ki runga ki te whenua Maori.

2. Ko tetahi wahi o te moni ara £1000 i whiua ma te Poari ano e utu i roto i ana ake moni (Profit and Loss Account).

3. Me utu hoki e te Poari nga moni kei tona ringa e pupuri ana o te whenua nei, ara, o nga rakau, o nga riihi.

Ko te toenga o te moni ma te Kooti Whenua Maori e wehe-wehe ki runga ki nga wawahanga maha o Motatau Nama 2, a, ma te Poari e pupuri nga moni hua o aua wahi hei whakaea i nga moni e whakaritea ai e te Kooti. Ko nga wahi o te whenua e kitea e te Kooti e watea ana i tenei taimaha ka ahei kia whakahokia ki nga tangata no ratou taua wahi. Ka ahei hoki te Minita Maori ki te whakahoki i ngawahi e tae ana ki te Poari, kaore ano nei i riihitia, ka whakahokia atu ki nga Maori, engari ka tau ki runga ki aua wahi nga moni taimaha e whakaritea ai e te Kooti.

Kua whakahaua hoki te Kooti Whenua Maori kia mahi i nga raruraru o tenei whenua i tenei raumati.

Kia ora e hoa e Tau, mo tou kaha ki te whakatutuki i tenei mamae o tou iwi.

MARAMATAKA.

NOEMA 11.—RATAPU 24 O TE TOKOTORU. G.

Amoho 3. Hiperu 4; 14 me 5.

Amoho 5. Hoani 2.

„ 18.—RA 25 O TE TOKOTORU. G.

Mika 4 me 5; 1 ki 8. Hiperu 11; 1—17.

Mika 6. Hoani 6, 1. 22.

„ 25.—RA I MUA O TE HAERENGA MAI. G.

Kai-kauwhau, 11 me 12. Hemi 4.

Hakai 2, 1 ki 10. Hoani 9, 1 ki 39.

„ 30.—TE RA O ANARU. R.

(He ra inoi mo te hora i te Rongo Pai ki nga wahi katoa o te ao.)

TIHEMA 2.—RATAPU O TE HAERENGA MAI.

Ihaia 1. 1 Pita 4. 7.

Ihaia 3. Hoani 12, 20. V.

(1) Me whakahua te inoi o tenei Ratapu i nga ra katoa o Te Haerenga mai.

(2) Ko nga ohaoaha katoa, pakeha, Maori, o tenei Ratapu mo nga raruraru o te Hahi Maori. Tukuna mai ki te Diocesan Secretary, Napier.

(3) Ko te timatanga tenei o te tau o Te Hahi.

„ 9.—RATAPU 2 O TE HAERENGA MAI.

Ihaia 5. Hoani 2; 15.

Ihaia 11, 1. 11. Hoani 17.